

Informacja Stowarzyszenia Autorów ZAIKS na temat wykorzystania praw autorskich

Prawo autorskie jest w Polsce normowane przez ustawę z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Ustawa ta przyznaje twórcom dwa typy praw: autorskie prawa osobiste oraz autorskie prawa majątkowe.

Autorskie prawa osobiste

Autorskie prawa osobiste, to między innymi możliwość podpisania utworu swym imieniem i nazwiskiem, decyzja o pierwszym udostępnieniu publiczności itp. Prawa te są niezbywalne i nigdy nie wygasają.

Autorskie prawa majątkowe

Autorskie prawa majątkowe odnoszą się do kwestii korzystania z utworu, wynagrodzenie autora za korzystanie z utworu, możliwości rozporządzenia dziełem (np. jego sprzedaż). Majątkowe prawa autorskie trwają 70 lat po śmierci twórcy.

Dozwolony użytek osobisty

Prawo autorskie szeroko zakreśla zakres dozwolonego osobistego użytku (art. 23 prawa autorskiego), obejmując praktycznie wszystkie formy korzystania z twórczości. Wykorzystanie utworów do celów osobistych obejmuje korzystanie z twórczości dla zaspokajania własnych potrzeb dostępu do kultury. Korzystanie z twórczości dla własnych celów obejmuje takie korzystanie z twórczości jak słuchanie radia, urządzenie prywatki, słuchanie płyt, skopiowanie kupionej legalnie płyty i słuchanie jej w samochodzie. Ustawa o prawie autorskim nie określa celu, do którego twórczość w ramach prywatnego użytkowania może być wykorzystywana, a co za tym idzie korzystanie z twórczości w celach rozrywkowych, kolekcjonerskich, archiwalnych mieści się w ramach ustawowych.

W korzystaniu z twórczości dla celów osobistych mieści się również udostępnianie twórczości osobom z kręgu rodziny i przyjaciół. Przykładami dzielenia się twórczością może być pożyczanie płyty siostrze czy przyjacielu,

skopiowanie utworu dla przyjaciela. Jednakże, tak powstałe kopie nie mogą być rozpowszechniane poza krąg najbliższych przyjaciół czy rodzinę. W naszej opinii zgoda autora nie jest konieczna do wykorzystania jego muzyki jako podkładu do filmu nakręconego do prywatnego użytku, np. jako pamiątki z wakacji /mieści się to w ramach tzw. „użytku osobistego”.

Udostępnianie twórczości

Udostępnianie twórczości poza krąg najbliższych osób, czyli np. wymiana plików za pośrednictwem Internetu za pomocą odpowiednich programów czy stron internetowych może stanowić naruszenie prawa autorskiego i łączyć się z konsekwencjami prawnymi.

Na wykorzystanie cudzego utworu np. jako podkładu muzycznego do filmu, należy uzyskać zgodę autora. ZAIKS nie pośredniczy /z niewielkimi wyjątkami/ w uzyskiwaniu zgód autorów na włączenie ich twórczości do filmu. Osoba mająca zamiar wykorzystać utwór muzyczny jako podkład do filmu musi osobiście zgłosić się do autora muzyki i uzyskać jego zgodę.

W celu poszukiwania twórcy danego utworu można zwrócić się do ZAIKS-u. Jeżeli ZAIKS posiadania informacji o autorstwie udostępni je zainteresowanej osobie (oczywiście informacja nie zostanie udzielona jeżeli autor zastrzegł sobie prywatność swoich danych lub jego utwory nie są chronione przez ZAIKS).

W innych wypadkach korzystania z twórczości zgodę na wykorzystanie utworu może udzielić organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, której autor przekazał zarząd swoimi prawami. W takim wypadku ZAIKS jest organizacją kompetentną do zawarcia umowy w imieniu twórców z użytkownikami twórczości.

Wygaśnięcie majątkowych praw autorskich

Jak już zostało wyjaśnione na wstępie, majątkowe prawa autorskie trwają 70 lat od daty śmierci autora. Oznacza to, że na wykorzystanie utworów Bacha, Chopina oraz innych wielkich kompozytorów nie trzeba uzyskiwać zgody ani płacić tantiem, ale w przypadku wykorzystania takiego utworu w filmie należy podać nazwisko autora. Trzeba mieć ponadto na uwadze fakt, iż dana wersja utworu niechronionego kompozytora może być twórczym opracowaniem i w takim wypadku należy uzyskać zgodę twórcy, który autorsko opracował dany utwór.

Prawa do wykonania utworu

Wykonanie utworu jest również objęte ochroną wynikającą z ustawy o prawie autorskim. Prawa te, określane fachowo jako **autorskie prawa pokrewne**, przysługują artystom wykonawcom (piosenkarzom, muzykom, aktorom). Na korzystanie z konkretnego wykonania utworu należy uzyskać zgodę artysty wykonawcy. Zgodę na wykorzystanie wykonania utworu można uzyskać w odpowiedniej organizacji reprezentującej artystów wykonawców. ZAiKS nie reprezentuje praw artystów wykonawców.

Weryfikacja utworu

W celu legalnego wykorzystania utworu, sugerujemy zawsze przed jego wykorzystaniem zwrócić się do ZAiKS-u w celu uzyskania bliższych informacji. Informacje na temat włączania do filmu utworów można uzyskać pod adresem:

nagrania.mechaniczne@zaiks.org.pl

tel. 635 54 14, 635 58 62

Umowa Licencyjna z ZAiKS'em

Istnieje również możliwość korzystania z umowy licencyjnej, zawartej na czas nieokreślony. Licencja taka daje prawo korzystania z całego repertuaru zarządzanego przez ZAiKS na określonym polu eksploatacji /pole eksploatacji to sposób wykorzystania/. Opłaty za konkretne wykorzystanie twórczości wynikają z Tabel Wynagrodzeń Autorskich publikowanych na stronach internetowych ZAiKS-u http://zaiks.org.pl/90,25,tabele_wynagrodzen_autorskich

Po zawarciu umowy licencyjnej z ZAiKS-em, użytkownik odprowadza wynagrodzenie autorskie wynikające z odpowiedniej Tabeli, w zamian uzyskując dostęp do repertuaru, który chroni ZAiKS. W skład repertuaru ZAiKS-u wchodzi zarówno utwory polskie jak i zagraniczne. Z uwagi na podpisane umowy o wzajemnej reprezentacji z zagranicznymi odpowiednikami ZAiKS-u, w skład repertuaru chronionego przez ZAiKS wchodzi ponad 17 mln utworów stworzonych przez ponad 2 milionów twórców z całego świata co stanowi ponad 90% repertuaru światowego.

Dostępność w Internecie

Stowarzyszenie Autorów nie chce rekomendować żadnej z istniejących stron internetowych, umożliwiających pobieranie plików, ale należy zaznaczyć, że ilość serwisów dystrybuujących legalnie utwory systematycznie się zwiększa, a co za tym idzie coraz łatwiej można legalnie nabywać twórczość w Internecie. Nie ma jednak metody, która w 100% pozwalałaby na weryfikację legalności pochodzenia utworu. Obieg utworów w Internecie nie podlega kontroli i może się zdarzyć, że legalnie pobrany utwór w wyniku jego bezprawnego rozpowszechnienia będzie utworem „pirackim”.

Ważne adresy

Treść ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych można znaleźć pod adresem:

<http://isip.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=DU19940240083> - (do ściągnięcia w formacie pdf ze strony www Sejmu).

W celu zasięgnięcia dalszych informacji zapraszamy do lektury „Wykładni i opinii” ZAiKS-u pod adresem: www.zaiks.org.pl (zakładka Wykładnie i opinie), gdzie w prosty sposób wy tłumaczone są kwestie dotyczące prawa autorskiego.

Odpowiedzialność prawna

Zgodnie z art. 116 ustawy o prawie autorskim odpowiedzialności karnej podlega ten, kto bez uprawnienia rozpowszechnia cudzy utwór. Takie przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 2. W wypadku, gdy osoba z nielegalnego rozpowszechniania utworów uczyniła sobie stałe źródło dochodu, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat.

Nadsyłanie ma konkurs filmu, w którym bez zgody autora wykorzystano jego utwory muzyczne czy zdjęcia narusza ustawę o prawie autorskim i może wiązać się z negatywnymi konsekwencjami zarówno cywilnymi (np. obowiązek zapłacenia odszkodowania) jak i karnymi!